

ԼՈՒՍԻՆԵ
ՄԽԻԹԱՐՅԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ
ԱՍԵՂՆԱԳՈՐԾ
ԺԱՆՅԱԿ

*Վարպետության
դասեր*

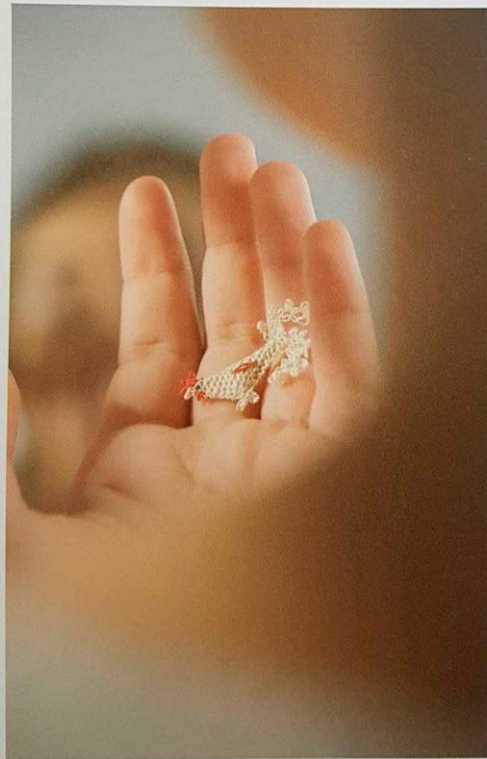

ԶԱՆԳԱԿ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՐԵՎԱՆ 2016

Երկու խոսք

Պարեր շարունակ ասեղնագործության արվեստը փոխանցվել է սերնդից սերունդ, և այդ կապը հայկական միջավայրում երբևէ չի ընդհարվել: Երբեմն փոխվել են կիրառական արվեստի ստարկաների տեսքը, գույները, նշանակությունը, բայց կարարման ձևը և հնարքները մնացել են անփոփոխ: Առաջարկում ենք ծանոթանալ հայկական ասեղնագործ ժանյակի արեղծման հմրություններին:

ԴԱՍ 1. ՎԱՆԻ ԱՍԵՂՆԱԳՈՐԾ ԺԱՆՅԱԿԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀԱՆԳՈՒՅՑԸ

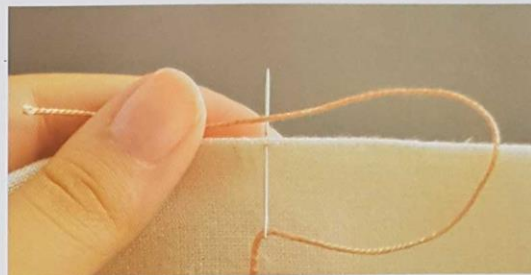
Ե այլական ասեղնագործ ժանյակի գործվածքը և նախշերի ամբողջ բազմազանությունը ստացվում են հանգույցների և թելերի շտրիիվ: Ժանյակի նախշերը սովորելու համար կտորի վրա տող առ տող նախշերի նմուշներ էին գործում, այդ կտորը պահում էին և հետագայում օգտագործում որպես նախշերի օրինակների հավաքածու:

Ծանոթություն: Վանի ասեղնագործ ժանյակը գործվում է սպիտակ, բարակ թելով, սակայն մեր նկարներում օգտագործել ենք գունավոր և հասար թել ավելի մաքուր և բացարձեղու համար:

Ծանոթություն: Խորհուրդ ենք տալիս սովորելու ժամանակ խուսափել սինթետիկ թելերից և նրանց խառնուրդներից, քանի որ դրանք վատ են պահում հանգույցները, աղիկ են և ունեն ձգվելու հատկություն, որը խանգարում է գործելու ժամանակ: Վերցրե՛ք բամբակե կոճի թել:

Աշխատող և ազատ թել: Ասեղի մեջ անցկացրե՛ք թելը՝ թելե՛ք: Թելի մի ծայրը կանր թողե՛ք, մյուսը՝ երկար: Երկար պոչիկը ամրանում է որևէ տեղ և գործողություն չի կատարում. դա «ազատ թելն» է: Թելի մյուս ծայրը ասեղի միջոցով հանգույցներ է կապում և կոչվում է «աշխատող թել»:

Վանի ասեղնագործ ժանյակի հիմնական հանգույցը սովորելու համար անհրաժեշտ է լավ ոլորված բամբակե բարակ թել, բարակ կարճ ասեղ և կտոր: Ծավե՛ք կտորը, հետո ձախ ձեռքով բռնե՛ք թելի ազատ ծայրը, ինչպես ցույց է տրված նկար 1–ում, անցկացրե՛ք ասեղը կտորի մեջ այնպես, որ թելը լինի ասեղի վրա (նկ. 1): Բռնե՛ք ասեղի միջով անցնող թելից («աշխատող թել») աջ ձեռքով և տարե՛ք այն դեպի վեր (նկ. 2): Անցկացրե՛ք բռնած թելը ասեղի ծայրի տակով (նկ. 3):

Նկ. 1

Նկ. 2

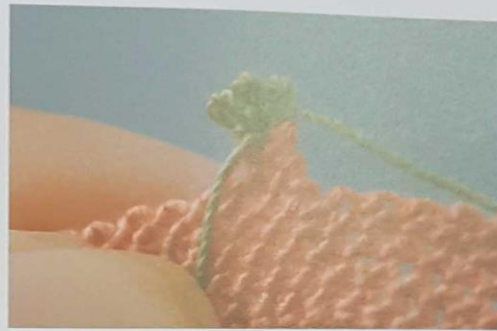
Նկ. 3

տեղը: Այսպես կարելի է իրար միացնել առանձին մասնիկներ տարբեր ձևի ճյուղերի պես (նկ. 5):

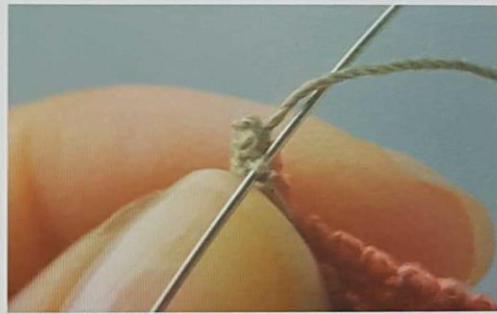
Երկրորդ տարբերակ: Սկզբում ասեղնագործվում է ելմբը (ժապավենը, կտորի եզրը), որի վրա պետք է ամրատան ծաղիկները և տերևները: Ծաղկապսակները ասեղնագործված են առանձին, իսկ ծաղկաբաժակների և տերևների ասեղնագործությունը սկսվում է նախօրոք ասեղնագործված ժապավենից (նկ. 6): Ժապավենի վրա որոշակի հեռավորությամբ պոտորներ են ասեղնագործված: Ամրացնում ենք կանաչ թելը պոտորի գագաթից և երեք հատ ծիլ ասեղնագործում նույն ծակթակալի մեջ

Նկ. 6

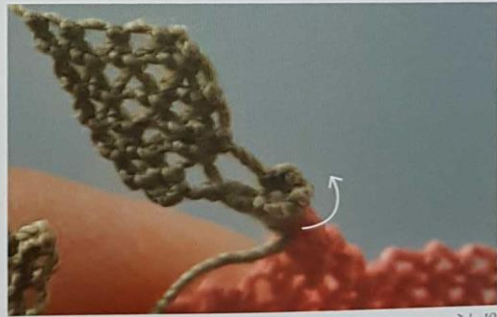
Նկ. 8

Նկ. 9

Նկ. 7

Նկ. 10

Ճուր

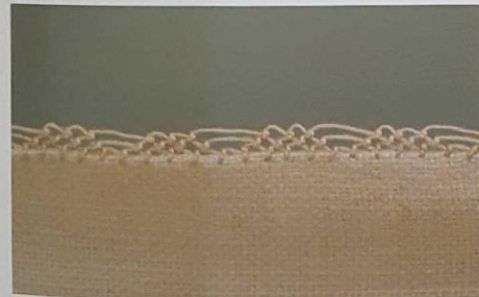
Ճուրը իր եռանկյունի ձևով նման է խաղողի ճուրին՝ ողկոյզին: Վաճառում այս նախշը այնքան տարածված էր, որ «ժամայակն այստեղ կրել է «ճուր» անունը, իսկ արհեստանոցը՝ «ճթարան»» (Ս. Դավթյան, Հայկական ժամայակ, Եր., 1966, էջ 18):

Պարզագույն ճուր նախշը ստացվում է ծակթակալների շտրիիվ՝ մի քանի շարք գործելու արդյունքում:

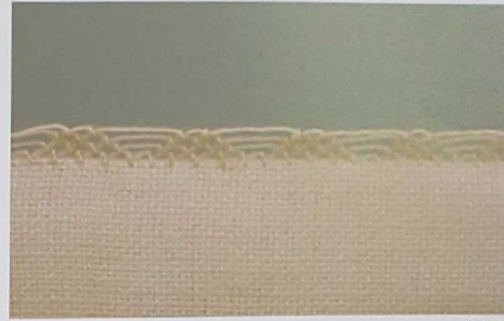
Պետք է գործել 5 շարք: Առաջին շարքում կտորի վրա գործում ենք հավասար մանր ծակթակալներ և երկրորդ շարքում, հաջորդաբար կրկնելով, գործում ենք 3 փոքր ծակ-

Նկ. 1

Նկ. 2

Նկ. 3

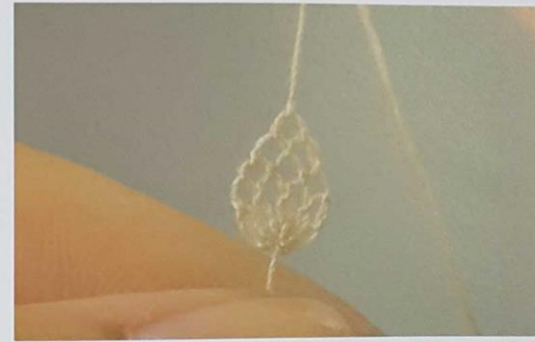
Նկ. 4

Նկ. 5

Նկ. 4

Նկ. 6

Նկ. 5

Նկ. 7

Երկրաչափական ձևեր սրանայր

Կոր ժանյակից կարելի է ստանալ երկրաչափական բազմազան ձևեր՝ քառակուսի, եռանկյուն, հնգանկյուն և այլն: Սկզբում պետք է ասեղնագործել սովորական կոր ժանյակ, ինչպես արդեն կարողանում ենք: Բայց նախօրոք պետք է որոշեք, թե ինչ երկրաչափական ձևի ենք վերածում կորը: Օրինակ՝ եթե պետք է դարձնենք հնգանկյուն, ուրեմն շրջանագծի վրայի ծակթակալների քանակը պետք է բաժանվի 5-ի: Նկար 1-ում ցույց տրված հնգանկյունի կենտրոնի ծակթակալների շարքը սկսվում է 10 հատից, քանի որ 10-ը բաժանվում է 5-ի:

Հնգանկյուն: Առաջին շրջան. ասեղնագործում ենք 10 ծակթակալ:

Երկրորդ շրջան. գործում ենք մեկ հատ սովորական ծակթակալ և մյուսի մեջ հատ ավելացնում՝ կապելով երկու հանգույց և ստանալով լրացուցիչ ծակթակալ, հետո՝ կրկնում, մինչև ամբողջ շրջանն ասեղնագործվի: Շարքում կստանանք 15 ծակթակալ, որոնցից 10 սովորական և 5 լրացուցիչ, որոնք դասավորված են մեկընդմեջ՝ 2 սովորական, 1 լրացուցիչ:

Երրորդ շրջանում և հաջորդ բոլոր շրջաններում ասեղնագործում ենք ծակթակալները, իսկ երբ հասնում ենք լրա-